

Het boerenland bij u in de buurt...

Vogelbescherming Nederland richtte zich in de campagne rond de provinciale verkiezingen op de boerenlandvogels. Niet omdat we de vogels van bos, wad en duin minder belangrijk vinden: de overige natuur zal nog volop aan bod komen in onze brieven aan en gesprekken met de provinciebestuurders. Wel omdat de teloorgang van de biodiversiteit op het boerenland het meest drastisch is en er nog een wereld te winnen valt: als er in harmonie met de omgeving wordt geboerd, zal de natuur op het platteland herstellen. Bestuurders en politici hebben dat ook op hun netvlies, zo blijkt uit de coalitieakkoorden die binnen sijpelen: ieder provinciaal bestuur zoekt samenwerking met belanghebbenden bij de inrichting van het boerenland en uit alle akkoorden spreekt verantwoordelijkheidsbesef.

Met de campagne 'Red de boerenlandvogels' leverde Vogelbescherming suggesties op maat, en al zijn de toezeggingen in de akkoorden breder opgezet: we zien dat er serieus naar onze suggesties is gekeken en kijken uit naar de gesprekken die tot doel hebben de natuur op het platteland met regionale precisie te herstellen. Hieronder kunt u lezen wat de verschillende provincies op het boerenland ambiëren en hoe zich dat verhoudt tot de visie van Vogelbescherming. Staat uw provincie er nog niet bij? Zodra er een nieuw coalitieakkoord is geanalyseerd, wordt deze pagina uitgebreid.

Drenthe

CDA, PvdA, GroenLinks en ChristenUnie slaagden er in om op 20 mei een coalitieakkoord af te hebben. En op papier doen de boerenlandvogels in ieder geval goede zaken in de noordelijke provincie: in het akkoord is de bescherming van boerenlandvogels een expliciet punt en wordt het belang van natuurinclusiviteit en kringlooflandbouw onderstreept.

Vogelbescherming Nederland lobbyde in aanloop naar de provinciale verkiezingen van 22 maart in Drenthe voor lokale boerenlandvogel die je vroeger op bijna ieder Nederlands weiland trof: de veldleeuwerik. Toen eind jaren 70 de eerste broedvogelatlas werd gepresenteerd, was deze soort de wijdst verbreide vogel van Nederland. In 98 procent van de atlasblokken werd de soort vastgesteld en het aantal broedparen schatte men op 500.000 tot 750.000. Veertig jaar later kent de populatie een omvang van 35.000 tot 45.000 broedparen. Het zwaartepunt van de populatie ligt in het noordoosten van Drenthe en het oosten van Groningen. Maar er is een wereld te winnen: volgens onderzoek uit 2016 zijn er in de twee provincies jaarlijks 24.000 tot 30.000 jonge veldleeuweriken slachtoffer van maaimachines.

Flevoland

Flevoland wordt de komende jaren bestuurd door een coalitie van maar liefst zes partijen: VVD, CDA, ChristenUnie, D66, GroenLinks en PvdA. In het op 4 juli gesloten akkoord ligt de nadruk voor het boerenland op een diversere sector. Via het plan Landbouw Meerdere Smaken moet ook de biodiversiteit in de polders worden opgekrikt. Verduurzaming heeft een plek gekregen in de plannen, al ligt de nadruk behoorlijk op de verdere ontwikkeling van de agrofoodsector. Wel wordt er werk gemaakt van kruiden- en bloemenrijke akkerranden, die de akkervogels in de provincie ten goede komen.

Vogelbescherming vroeg Flevoland de komende jaren te helpen bij de redding van de zomertortel. De kleinste duif die in Nederland broedt heeft het de laatste decennia zwaar. De soort veranderde van een redelijk alledaagse boerenlandvogel in een van de meest bedreigde soorten van Nederland. Sinds medio jaren '80 liep de soort met ruim negentig procent terug. Ook in Flevoland kreeg het broedvogelbestand rake klappen, maar er zijn nog altijd gebieden waar je wat paartjes kunt vinden. De recentste Vogelatlas (2018) schat het landelijke aantal broedparen op 1.200 tot 1.400 paren, maar die cijfers zijn achterhaald: in Flevoland neemt de soort jaarlijks met 5 procent af en elders gaat het niet veel beter. Vogelbescherming wil dat Flevoland alles op alles zet om de zomertortel te behouden en daarvoor moet het nieuwe provinciebestuur echt aan de bak.

Friesland

Friesland heeft een coalitie die bestaat uit CDA, VVD, PvdA en de Fryske Nasjonale Partij. Op 18 juni presenteerden deze partijen het akkoord 'geluk op 1' waarmee de partijen de Friezen het gelukkigste volk van het land willen maken. Weidevogels horen daar duidelijk bij: meer dan bij welke andere provincie ook voelen de Friezen zich verantwoordelijk voor een toekomst met grutto, kievit en tureluur. De provincie zet de komende vier jaar zelfs 5,4 miljoen euro in om de populaties er een beetje bovenop te helpen middels agrarisch natuurbeheer: bodemdaling moet bestreden en er wordt gestreefd naar minder gebruik van landbouwgif. zodat Daarnaast wordt nog eens 3 miljoen euro vrijgemaakt voor herstel van biodiversiteit.

Jarenlang was Friesland de uitzondering bij berichten over de teloorgang van onze weidevogels: net als elders in het land liepen de populaties terug, maar er bleef altijd een ogenschijnlijk gezonde populatie over. Maar ook in het noorden gaat het intussen echt niet goed met de grutto, onze nationale vogel. Kortom: de Friese ambities moeten omhoog en de extra investeringen zijn een prima eerste stap naar een gezonde populatie. De overlevingskansen van de kuikens lijken in de weidevogelgebieden goed te zijn, maar er moet echt meer gebeuren in de weiden. Want Friesland zonder grutto's? Bestaat niet!

Gelderland

Gelderland presenteerde op 27 mei een coalitieakkoord tussen VVD, CDA, GroenLinks, PvdA en ChristenUnie. In dat akkoord wordt met geen woord gerept over vogels, maar is er gelukkig veel aandacht voor biodiversiteit. Er wordt aangestuurd op samenwerking op het gebied van biodiversiteit in de natuur maar zeker ook in de landbouw. Zo zijn er afspraken gemaakt om de teloorgang van landschapselementen zoals houtwallen of sloten tegen te gaan en dat is goed nieuws voor de biodiversiteit in de provincie.

Een typische vogel van het Gelderse cultuurlandschap is de steenuil. De vogel die al millennia als symbool voor de wijsheid aan de Europese cultuur is verbonden heeft een voorkeur voor halfopen cultuurlandschap zoals je dat nog veel vindt in de Achterhoek en langs de Gelderse rivieren. Maar de soort verliest ook aan terrein: sinds de jaren zeventig neemt het aantal steenuilen ieder jaar met ongeveer vijf procent af.

Groningen

Als eerste provincie presenteerde Groningen op 19 mei een coalitieakkoord van VVD, CDA, GroenLinks, PvdA, D66 en ChristenUnie. De brede coalitie heeft volop aandacht voor het boerenland en de vogels die er leven: de kerngebieden voor de weidevogels moeten worden verstevigd, verdere achteruitgang moet worden gestopt. En er moet beter rekening worden gehouden met het grilliger klimaat: Groningen wil kijken of en waar het water langer moet worden vastgehouden. Bij landschapsontwikkeling op het boerenland en in de natuur moet ruimte zijn voor recreatie en Groningen wil waar mogelijk samenwerken met de diverse belanghebbenden.

Met Drenthe geldt Groningen als het belangrijkste overgebleven bolwerk van de veldleeuwerik. Sinds de jaren 70 verloor de vogel die ooit kenmerkend was voor het gehele platteland meer dan 30 procent van zijn areaal. De populatie stortte in die veertig jaar in van 500 duizend tot 750 duizend paren naar 35 duizend tot 45 duizend paren. Het zwaartepunt ligt dus in het noordoosten van Nederland, waar de soort baat kan hebben bij aangepast maaibeleid – onderzoek in 2016 toont aan dat er jaarlijks 24 duizend tot 30 duizend jonge veldleeuweriken sneuvelen in het maaiseizoen.

Limburg

In Limburg wordt de komende jaren gewerkt met een 'extraparlamenteair' college, wat wil zeggen dat er geen formele coalitie achter het bestuursakkoord ligt, dat op hoofdlijnen is geschreven. Voorlopig lijken de gedeputeerden zich te hebben verzekerd van steun van CDA, FVD, VVD en PVV. Omdat het een hoofdlijnenakkoord is, blijft veel in het midden: van boerenlandvogels rept het akkoord bijvoorbeeld niet. Wel laten de opstellers van het akkoord weten dat het geen doel op zich is om de veestapel in te krimpen en is er voor de gehele landbouwportefeuille in Limburg slechts 20 miljoen euro beschikbaar, wat op een provinciaal budget van 404,6 miljoen euro niet veel is. Agrariërs worden wel ondersteund in hun zoektocht naar duurzame productiemethoden. Voor de opwekking van duurzame energie wordt gestreefd naar 'dubbel grondgebruik', wat wil zeggen dat het provinciebestuur zonnepanelen liever op gebouwen ziet dan in het weiland.

De patrijs heeft onze zuidelijke provincies nodig om de kans op een betere toekomst in Nederland. Niet voor niets was deze prachtige akkervogel het boegbeeld van onze boerenlandvogels-campagne in Limburg (en Noord-Brabant). Patrijzen waren vroeger wijdverbreid door het land, maar verdwenen in een rap tempo van de akkers in het westen en noorden des lands: de Flevopolder telt geen patrijzen meer, Friesland is nagenoeg leeg en ofschoon er in Noord- en Zuid-Holland nog wel akkers met patrijzen zijn te vinden die goed worden beschermd, is de populatie er erg klein geworden. Dat is triest als je bedenkt dat het aantal patrijzen in de jaren zeventig nog op 100 duizend paren werd geschat en bedenkt dat er tegenwoordig nog zo'n 5000 paren in Nederland broeden. Met Zeeland en Noord-Brabant vormt Limburg de laatste provincie waar de soort nog een groot verspreidingsgebied heeft. Maar ook hier is er werk aan de winkel want ook in Limburg stortte de populatie in meer dan 80 procent. Gelukkig is er aanleiding voor enig optimisme: het internationale programma '[Partridge](#)' dat in Nederland door Vogelbescherming wordt getrokken oogst goede resultaten: met een zorgvuldige inrichting van het akkerland lijkt de soort te redden.

Noord-Brabant

De Noord-Brabantse coalitie bestaat de komende jaren uit CDA, VVD, GroenLinks, D66 en PvdA. De brede coalitie is ambitieus op het punt van natuurontwikkeling en wil fors investeren in bossen. Op het punt van de landbouw houden de partijen het vager, al beginnen de partijen wel bij zichzelf. Zo staat in het akkoord dat de grond die eigendom is van de provincie alleen nog maar natuurinclusief mag worden geboerd. Daarbij wordt bekeken of er grond kan worden geruild of desnoeds gekocht in de gebieden waar de natuur of het watersysteem de meeste baat hebben bij kringlooplandbouw.

Voor de patrijs is Noord-Brabant een onmisbare provincie. De karakteristieke akkervogel is in grote delen van het land verdwenen of erg zeldzaam geworden: sinds de jaren zeventig verdween de soort in meer dan de helft van de gebieden waar hij ooit voorkwam. Van de 100.000 broedparen die SOVON meldde in de eerste broedvogelatlas (1979) is weinig over: de populatie viel terug naar grofweg 5000 paren nu. Ook in het zuiden kreeg de soort rake klappen: de Brabantse populatie liep met meer dan 90 procent terug. Toch is de patrijs nog in de hele provincie op de akkers te vinden. Om de soort voor Brabant te behouden zijn meer bloemenrijke akkerranden nodig, maar ook hagen waar ze kunnen schuilen en 'keverbanken' waaruit ze kunnen eten. Een betere insectenstand is sowieso voorwaarde voor herstel. Vorig jaar zagen we al dat dit een haalbare ambitie is: het in Nederland door Vogelbescherming gedragen internationale reddingsplan 'Partridge' zorgde op lokaal niveau voor een 'insectenexplosie'. Met Zeeland en Limburg kan Brabant de springplank worden die de soort nodig heeft voor zijn herstel. Vogelbescherming blijft zich hier voor inzetten en rekent op steun uit de provincie.

Noord-Holland

In Noord-Holland neemt een coalitie van GroenLinks, VVD, PvdA en D66 het bestuur voor zijn rekening. Ambities zijn er genoeg, vooral op het punt van natuur: in 2020 wordt een Masterplan biodiversiteitsherstel opgesteld en wordt er gehamerd op goede bescherming van het waddengebied. Op het boerenland wordt werk gemaakt naar meer omgevingsbewust bouwen: er wordt werk gemaakt van kringlooplandbouw en biologische bollenteelt. Daarbij wil Noord-Holland de strijd aangaan tegen bodemdaling, wat vooral in de veenweidegebieden een groot probleem is. Voor de weidevogels in de provincie zijn juist deze gebieden van groot belang.

De scholekster is een vogel die alles moet vinden in Noord-Holland: de soort broedt in de gehele provincie en het wad zonder deze grote steltloper is ondenkbaar. Maar om nu te zeggen dat het lekker gaat met de soort: neen. In de afgelopen dertig jaar halveerde de populatie in de provincie. Daarmee doen de scholeksters het in Noord-Holland beter dan in de rest van Nederland, waar een afname van 70 procent werd geregistreerd. Het mag duidelijk zijn dat er werk aan de winkel is: net als bij de grutto – die ook een voorkeur heeft voor Noord-Holland – geldt bovendien dat Nederland van grote betekenis is voor de scholekster: een groot deel van de wereldpopulatie broedt hier en de Wadden zijn met afstand het belangrijkste overwinteringsgebied.

Overijssel

Met een coalitie van CDA, VVD, ChristenUnie, PvdA en SGP kijkt het provinciebestuur van Overijssel wat af van de andere gewesten. Desalniettemin wordt ook hier het belang van zorgvuldig natuurbehoud onderstreept en wil men bedrijven die hun boerenlandvogels beschermen belonen. De boer wordt nadrukkelijk aangewezen als hoeder van de weidevogels: zorgt deze voor bijvoorbeeld een betere insectenstand of herstelt hij de houtwallen op het terrein, dan moet hij daarvoor worden vergoed. Over kringlooplandbouw of natuurinclusief boeren is het akkoord minder expliciet.

In Overijssel vraagt Vogelbescherming sinds de start van de campagne 'Red de boerenlandvogels' om speciale aandacht voor de wulp. De grootste steltloper van Europa heeft het overal moeilijk en in Overijssel is het niet anders: laag broedsucces zorgt voor een forse terugval in de populatie. Toch treffen we rond de Wieden-Weerribben een mooi wulpenbolwerk aan en daarmee kan Overijssel een belangrijk beginpunt zijn voor het stabiliseren van de populatie. 2019 is uitgeroepen tot het Jaar van de Wulp: met specifiek onderzoek naar de overlevingskansen nestvlinders en nadere analyse van de beschikbare data over de soort proberen we tot nieuwe inzichten te komen voor de redding van de soort. Overijssel zal alle zeilen moeten bijzetten om de wulp te redden.

Utrecht

In het eind mei gesloten coalitieakkoord tussen GroenLinks, CDA, D66, PvdA en ChristenUnie toont Utrecht tal van groene ambities. De landbouw moet in overleg met de betrokken partijen op de schop. Als het aan de provincie Utrecht ligt is de toekomst van het boerenland 'duurzaam, natuurinclusief en toekomstbestendig'.

Dat klinkt als mooi nieuws voor de vogels die de hoofdrol kregen in onze boerenlandcampagne. In Utrecht lag de nadruk daarbij op de kievit. De populatie van deze welbekende en vroeger wijdverspreide soort is sinds de vroege jaren negentig gehalveerd in de provincie. Procentueel doet de kievit er nauwelijks onder voor de nog kwetsbaardere grutto.

Zeeland

In de eerste week van juni kwamen de CDA, VVD, PvdA en SGP tot een coalitieakkoord. Ofschoon het hier om een voortzetting gaat van de bestaande Zeeuwse coalitie bevat het akkoord een paar interessante nieuwtjes voor de biodiversiteit in de deltaprovincie: er is met natuur- en natuurbeleving een extra portefeuille gecreëerd en er wordt het belang van goede natuurbescherming onderstreept, al moet dat wel hand in hand gaan met de andere belangen op het boerenland.

In de Boerenlandvogel-campagne concentreerde Vogelbescherming zich in Zeeland vooral op de zomertortel. Deze kleine trekduif was tot eind jaren 80 een redelijk algemene soort, maar kent alweer jaren een van de snelst krimpende broedvogelpopulaties van ons land. Sinds 1984 is het aantal zomertortels met meer dan 90 procent afgenomen. De sierlijke duif heeft nog maar in een paar gebieden vaste grond onder de voeten en in de Zeeuwse delta heb je nog gebieden waar tien broedparen of meer voorkomen, al gaat het ook daar hard. Willen we een poging wagen de soort te redden, dan moet Zeeland de komende jaren vol aan de bak.

Zuid-Holland

Na vijf maanden onderhandelen heeft ook de provincie Zuid-Holland een nieuw bestuur: VVD, ChristenUnie/SGP, GroenLinks, PvdA en CDA zijn tot een akkoord gekomen over tal van zaken, waaronder versterking van de natuur en een duurzamer platteland.

Voor de boerenlandvogels is speciale aandacht in het akkoord: er is onderzoek aangekondigd naar de mogelijkheden de biodiversiteit te versterken, onder meer via een programma voor boerenlandvogels. Bovendien gaat de provincie met boeren en andere belanghebbenden na hoe het platteland klimaatneutraal en natuurinclusief kan worden benut. Voor landbouw en bodemdaling stelt de provincie alles bij elkaar 5 miljoen euro beschikbaar, waarmee in ieder geval een begin kan worden gemaakt de ambities te realiseren.

Als het over onze boerenlandvogels gaat, denken de meeste mensen aan de welbekende steltlopers zoals grutto en tureluur, of aan de veldleeuwerik. Uiteraard zijn meer soorten afhankelijk van weides en akkers: in het dichtbevolkte Zuid-Holland koos Vogelbescherming daarom voor een boerenlandvogelcampagne rond de slobbeend, een eendensoort die karakteristiek is voor de weilanden in deze regio, en die het er de laatste jaren helaas net zo slecht doet als de grutto.

De populatie van deze compacte eend met een forse spatelvormige snavel zit sinds de jaren '90 in de vorige eeuw in een neerwaartse spiraal en is ruimschoots gehalveerd. Het akkoord in Zuid-Holland toont aan dat er oog is voor de biodiversiteit op het boerenland, maar om de slobbeend voor het provinciaal landschap te behouden, moeten alle zeilen worden bijgezet. Vogelbescherming denkt graag mee!